

ישראל קורצק קורצק
 ישראל תقرأ كورنشاك

נזעזע את מוסדות הארץ

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ז', עמ' 85-82
 תרגום: אורי אורלב

שלושה צעירים יושבים בחדרון קטן באור הקלוש של מנורה קטנה. עיניהם בוערות, בלבם - עצמה, ומוחם לוהט.

דרכיהם נפרדות, הנה מתרומם הראשון, מרים את גביעו ואומר:

"דידי, אני מרים ראשון את גביעי. אין לי ספק כפי שגם לכם אין ספק בך ש'אנו עומדים לזעזע את מוסדות הארץ'."

שני האחרים החרו והחזיקו אחריו כמו הד: "אכן, נזעזע את מוסדות הארץ!"

הצעיר הראשון המשיך לדבר: "העולם עצוב, החיים - עלובים, והאדם רע. צריך לתת שמחה לעולם, ערך לחיים ולנשמתו של האדם - עצמה ואצלות."

שני האחרים החרו והחזיקו אחריו כמו הד: "אכן, צריך להעניק עצמה ואצילות לנפש האדם."

הצעיר הראשון המשיך: "מי יכול לחולל את הנסים האלה? פדגוג, מתנד, מורה, מי יהיה המתנד הזה, מי יזעזע את מוסדות הארץ? אני אהיה האדם הזה!"

שני האחרים קראו: "אתה תהיה האדם הזה, אכן!"

"אם כן, נשתה לבריאותם המוסרית והגופנית של הילדים, בני הער, המבגרים והקשישים", אמר הראשון בהתלהבות.

ושוב השתררה דומייה והלבבות פעמו בעצמה.

אז התרומם הצעיר השני ואמר: "תחי השרצה, תחי השירה, יחי היפי. יחי אותו יפי שבנפש האדם - אנת מלאכים, שבלבו של צעיר - רגשות נלהבים, בנפשות בני אדם - חדות יסורים."

שני האחרים קראו: "תחי השירה!"

השני המשיך ואמר: "לא מורה, לא עבודת הנמלים שלו יזעזע את העולם ממוסדותיו, אלא השיר שלי, המלא השרצה, השיר הנבואי שלי, שירי - תרועת ההשכמה."

זמן רב דבר המשורר ושני האחרים הקשיבו קשב רב.

שוב השתררה דומייה.

עד אשר מלא הצעיר השלישי בשלישית את שלוש הכוסות והכריז בקול כשהוא מדגיש את המלים כאלו חצבו מתוך הסלע:

"לא מתנד ולא משורר יזעזע את העולם ממוסדותיו. הלאה מליצות שדופות! הפילוסוף אומר: 'תנו לחם לבני האדם ואז הם ייסדו בתי ספר וקימו היכלי שירה...'

אני יוצא לעולם כדי למצא מכרה יהלומים. בקרוב אהיה מילארדר... איש את העולם פלו בבתי מלאכה ולא יהיו יותר רעבים או לבושי קרעים... אטע עצים בערים ואתקין מערכת ביוב בכפרים, אשקה שדות, איבש בצות, אמלא נהרות בדגים - אזעזע את העולם פלו ממוסדותיו ואעניק לו אשר."

"אכן, תעניק אשר לעולם!", קראו שני דידי.

"על פן אני שותה להצלחת תכניותי המעשיות", קרא שוב הצעיר השלישי.

אני הייתי הצעיר השלישי...

ישראל קורצאק קורצאק
اسرائيل تقرا كورتنشاك

עָבְרוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה.

על גורלם לטוב או לרע של שני חברי לעבודה ולחלומות נעורים - לא שמעתי דבר. וזאת הייתה בעיני ההוכחה הטובה ביותר שתכניותיהם נכשלו, שלא הצליחו לממש את פונותיהם ולא זעזעו את העולם ממוסדותיו...

ואני? - הרי כל קורא רציני וקבוע של פיליטונים אלה ינחש על נקלה: או שלא הפכתי למחפש יהלומים, או שלא מצאתי אותם. ואמנם זה מה שקרה. מדוע? לא חשוב, אינני רוצה להעסיק את הזולת בי עצמי...

לא הייתי מזכיר את סעודת הפרדה שלנו אלמלא מקרה מוזר: הגה נשלחתי, ככתב של "קוצים", לתערוכת הבשול.

סקרתי יחד עם האחרים את המטעמים הפרושים שם. פרגיל ככל כתב הלכתי משעמם, מנמנם, אדיש, עם פנקס בנדי.

עד שנפל מבטי על נקניק מסים. נקניק פאלף אחרים, אך בכל זאת נעצרתי, תליתי בו מבט עצוב, ונדי האוחזת בעפרון נפלה אין אונים. ככל שהתבוננתי בו זמן רב יותר, כך גברה בי הנדאות שבנקניק הזה טמונה התשובה לאחת התעלומות של חיי.

"ידידי", פניתי אל הטבח שעמד בסמוך, לבוש סנר לבן של טבחים, "מי יצר את הנקניק הזה?"
"אני, אדוני", הייתה התשובה.

בחנתי במבט של פליאה את פני הטבח.

"ידידי", לחשתי, "אולי... אין ספק... אני טועה... אבל... אתה והנקניק שלך מזכירים לי את אחד הארועים בחיי."

פתאום החוריו פניו הסמוקים, לחייו נפלו בכאב - הוא השפיל את מבטו ולחש:
"אינך טועה, זה אני."

וכאלו מתוך חשש שאעלם החל לדבר במהירות:

"נדמה לך שיש הבדל גדול בין המחנה הפדגוג שהייתי אמור להיות לבין הייתי טבח? לא: שניהם עוסקים בשמון. האחד משמן את השכל והשני משמן את המאכלים. רק עם תבול השכל לא כל כך הולך אצלנו... אחרי ששברו אותי מכשולים וכשלונות, ישבתי פעם עצוב ועינתי במודעות בעתון. הנה, תראה מה מצאתי."

הוא שלף מכיסו פסת עתון מעוכה ומשמנת ועליה מדגשת בעפרון כחל המודעה הבאה:

"מבקש למשפחה אמידה טבח מימן בעל המלצות רציניות וקורות חיים ללא רבב. לא יתקבלו הצעות מפונים אחרים. משכרת גבוהה. כמו כן מבקש מורה בעל דרישות צנועות לארבעה ילדים."

"זה הנה רגע מכריע בחיי. עלו בדעתי כל הצרות לארץ חיי... החלטתי לעסק ביצור נקניקים. מה שמוזר, מצאתי בעבודה הזאת ספיק מוסרי... שמע: אם אינך בז לי, קח את הנקניק הזה ותראה שלא כל כך בזבזתי את חיי."

בתנועה זריזה הוריד את הנקניק מעל הוו, עטף אותו בגליון נייר נקי ללא רבב ונדחף אותו פתח זרועי.

באותו רגע גל של אנשים הרחיק והפריד אותי מידידי.

ישראל קורצאק קורצאק
 ישראל תقرأ كورتشاك

"מה לעשות", חשבתני, מנסה להרגיע את סערת הרגשות שהתעוררו בלבי, "הרי בצורה כזאת ולא בדרך אחרת מתנים את הקדמה. מה שלא יהיה, בנקניק הזה טמון שמץ של חלומות הנעורים שלנו; ריחו הטרי והנזר הנקי העוטף אותו מוכיחים שאי פעם בקש יוצרו לזעזע את מוסדות הארץ.

בכל זאת, מדוע הייתי עצוב כשנכנסתי בפתח "תערוכת הצעצועים והמשחקים"?

שוב התהלכתי מביתן לביתן, מאולם לאולם וסקרתי את הפלאים המרפזיים שם. עבודתי נראתה לי משעממת כפלים, וגורלי עוד יותר ראוי לנחומים.

כאן בבות, שם משתלה לדגמה, במקום אחר מוצרי חרסינה. עד שנעצרתי לפני אדם שהציג כדורי משחק לקהל.

"ראוי, רבותי, כמה גבוה מקפצים הכדורים האלה! הנה, אני אפלו לא מקפץ בכוך ברצפה. בבקשה לראות: אני רק מוריד אותו בקלילות והנה הכדור קופץ עד התקרה.

העברתי את מבטי מהכדור אל הזבן רב-המקל, ואפלו לא התפלאתי. כאלו צפיתי מראש שדוקא כאן, בין הכדורים, אפגש את הנדיד השני - המשורר.

גם הוא הכיר אותי. הניד בראשו וחיף בארסיות. הוא פנה אלי:

"בבקשה אדוני, נסה לזרק בעצמך את אחד הכדורים. תשתכנע ותבין שממציאו של כל כדור כזה יכול להיות אף ורק משורר. כן, אדוני, המשורר עצמו רצה לנסק לגבהים, אף האדמה משכה אותו למטה. חוק הגרביטציה המאוס משך אותו לאדמה, וכך נפילה ונפילה הסתיימה בפצע או בחבורה. לבסוף נמאס למשורר לקפץ כלפי מעלה, לכן נגש ליצור כדורים והשקיע בכך כל כח הרבה מחשבה ועבודה, עד שהמציא כדור שקופץ גבוה יותר מכדורים של לא-משוררים. הנה, אדוני, ברשותך - קח בבקשה את אחד הכדורים האלה למזכרת.

הקהל שהתסקרן בעקבות המונולוג הארוך של המציג התקבץ סביבנו מריח סנסציה. על כן, כדי לא לפל קורבן לסקרניות האספסוף - **התרחקתי משם בהרגשה כבדה.**

זה עתה הנחתי על השלחן לפני את הנקניק ואת הכדור - ו... איכשהו אינני יכול לכתב. כל הזמן מענה אותי השאלה: מה עושים בחייהם כל אלה שבתקופת הנעורים לא חלמו לזעזע את העולם ממוסדותיו?

